

**VALSTYBINĖS MOKESČIŲ INSPEKCIJOS PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ
MINISTERIJOS VIRŠININKAS**

**Į S A K Y M A S
DĖL MOKESČIO APSKAIČIAVIMO PAGAL MOKESČIŲ ADMINISTRATORIAUS
ĮVERTINIMĄ TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO**

2004 m. gegužės 24 d. Nr. VA-103
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (Žin., 2004, Nr. [63-2243](#)) 70 straipsniu, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos finansų ministro 1997 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. 110 (Žin., 1997, Nr. [87-2212](#); 2001, Nr. [85-2991](#); 2002, Nr. [20-786](#)) 18. 11 punktu ir siekdama nustatyti mokesčio apskaičiavimo pagal mokesčių administratoriaus įvertinimą tvarką:

1. Tvirtinu Mokesčio apskaičiavimo pagal mokesčių administratoriaus įvertinimą taisykles (toliau – Taisyklės, pridedama).

2. Į s a k a u:

2.1. Valstybinės mokesčių inspekcijos pareigūnams, atliekantiems mokestinius tyrimus ir mokestinius patikrinimus (išskyrus operatyvius patikrinimus), kurių metu reikalinga apskaičiuoti mokestį pagal mokesčių administratoriaus įvertinimą, vadovautis patvirtintomis Taisyklėmis.

2.2. Atitinkamas sritis kuruojantiems Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko pavaduotojams ir apskričių valstybinių mokesčių inspekcijų viršininkams kontroliuoti šio įsakymo vykdymą.

3. P r i p a ž į s t u netekusiais galios:

3.1. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2001 m. rugpjūčio 22 d. įsakymą Nr. 213 „Dėl mokesčių bazės netiesioginio nustatymo metodų taikymo taisyklių patvirtinimo“.

3.2. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2001 m. balandžio 12 d. įsakymą Nr. 71 „Dėl informacijos apie netiesioginio mokesčių bazės nustatymo metodų taikymą pateikimo formų patvirtinimo“.

VIRŠININKĖ

VIOLETA LATVIENĖ

PATVIRTINTA

Valstybinės mokesčių inspekcijos
prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos
viršininko 2004 m. gegužės 24 d. įsakymu
Nr. VA-103

MOKESČIO APSKAIČIAVIMO PAGAL MOKESČIŲ ADMINISTRATORIAUS ĮVERTINIMĄ TAISYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šios Mokesčio apskaičiavimo pagal mokesčių administratoriaus įvertinimą taisyklės (toliau – taisyklės) nustato, mokesčių administratoriaus įvertinimo, siekiant apskaičiuoti teisingą mokesčių mokėtojų (mokestį išskaičiuojančiam asmeniui, toliau – mokesčių mokėtojas) priklausančią mokėti mokesčio sumą, atlikimo tvarką (toliau – įvertinimas).
2. Taisyklės parengtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (toliau – MAĮ, Žin., 2004, Nr. [63-2243](#)) 70 straipsniu ir kitais teisės aktais.
3. Taisyklėse vartojamos sąvokos atitinka teisės aktuose vartojamas sąvokas.

II. ATVEJAI, KAI MOKESTIS APSKAIČIUOJAMAS PAGAL MOKESČIŲ ADMINISTRATORIAUS ĮVERTINIMĄ

4. Įvertinimas gali būti atliekamas, kai mokesčių administratorius mokesčių mokėtojo mokesstinės prievolės dydžio negali nustatyti įprastine, atitinkamo mokesčio įstatyme nustatyta, tvarka, nes mokesčių mokėtojas nevykdo arba netinkamai vykdo savo pareigas:

4.1. apskaičiuojant mokesčius (nepateikia mokesčio deklaracijos, nustatytą tvarką patvirtintos ataskaitos ar kito dokumento (toliau – mokesčio deklaracija), į mokesčio deklaraciją įrašo neteisingus (nepatikimus, prieštaringsus) duomenis, mokesčių mokėtojo įsigyto turto vertė ir / ar asmeninės išlaidos per atitinkamą laikotarpį yra didesnės už deklaruotas pajamas ir kitais atvejais);

4.2. bendradarbiaujant su mokesčių administratoriumi (nevykdo arba netinkamai vykdo mokesčių teisės aktuose nustatytas mokesčių mokėtojo pareigas, trukdo mokesčių administratoriui įgyvendinti jam suteiktas teises, nevykdo mokesčių administratoriaus nurodymų pateikti apskaitos dokumentus, registrus, sutvarkyti buhalterinę apskaitą ir kitais atvejais);

4.3. tvarkant apskaitą (apskaitos netvarko arba tvarko nesilaikydamas Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytų reikalavimų);

4.4. saugant apskaitos ar kitus dokumentus (toliau – dokumentai) (dokumentų neišsaugo arba išsaugo ne visus; dokumentus saugo neužtikrindamas jų įskaitomumo ir kitais atvejais).

III. MOKESČIO APSKAIČIAVIMO PAGAL MOKESČIŲ ADMINISTRATORIAUS ĮVERTINIMĄ PAGRINDINIAI PRINCIPAI

5. Įvertinimą mokesčių administratorius gali atlikti už MAĮ 68 straipsnyje nustatytą mokesčio apskaičiavimo ar perskaičiavimo laikotarpį.

6. Norėdamas apskaičiuoti mokesčių mokėtojų priklausančią mokėti mokesčio sumą pagal mokesčių administratoriaus įvertinimą, mokesčių administratorius:

6.1. konstatuoja faktus, aplinkybes, kurioms esant gali būti atliktas įvertinimas, t. y. mokesčių administratorius gali priimti sprendimą mokestį apskaičiuoti pagal mokesčių administratoriaus įvertinimą tik tada, kai nustatomas bent vienas faktas ar aplinkybė, nurodyta Taisyklių 4 punkte;

6.2. parenka informacijos, duomenų šaltinį (-ius), reikalingus įvertinimui atlikti. Mokesčių administratorius turi parinkti tuos informacijos ir duomenų šaltinius, kurie leistų nustatyti kuo

teisingesnį mokestinės prievolės dydį. Įvertinimui atlikti gali būti naudojamas vienas ar keli informacijos, duomenų šaltiniai;

6.3. atlieka vertinimą. Mokesčių administratorius įvertinimą turi atlikti pasirinkdamas vertinimo būdą, t. y. atsižvelgdamas į visas įvertinimui reikšmingas aplinkybes, turimą informaciją ir, prireikus, parinkdamas vertinimo metodus. Mokesčių administratorius turi pasirinkti tokį vertinimo būdą, kurį naudojant apskaičiuotas mokestinės prievolės dydis būtų kuo tikslesnis. Mokesčių administratoriaus pasirinkimas priklausys nuo to, kokie duomenys, informacijos šaltiniai turimi ir kuriais naudojantis atliktas vertinimas leistų pasiekti kuo realesnį rezultatą. Siekiant atlikti kuo tikslesnius skaičiavimus, mokesčių administratorius gali taikyti vieną arba kelis vertinimo metodus bei būdus. Mokesčių administratorius, prireikus, gali taikyti tokius vertinimo metodus:

- 6.3.1. palyginamąjį;
- 6.3.2. analogijos;
- 6.3.3. išlaidų;
- 6.3.4. grynosios vertės;
- 6.3.5. lėšų bankų sąskaitose;
- 6.3.6. ekonominių modelių;

6.4. atsižvelgia į kitas reikšmingas aplinkybes. Atliekant vertinimą turi būti atsižvelgiama ir į kitas reikšmingas aplinkybes (konkurencinę padėtį, veiklos sąlygas, pobūdį, specifiką ir kita), jeigu jų tiesioginė įtaka gali būti įvertinta. Jeigu nėra galimybės įvertinti ir dokumentais, skaičiavimais ar kitu būdu pagrįsti minėtų aplinkybių įtakos, tokiu atveju mokesčių administratorius skaičiavimų tikslinti neprivalo.

7. Mokesčių administratoriaus įvertinimo rezultatai turi būti pagrįsti atliktais palyginimais, skaičiavimais, nepriklausomai nuo to, koku būdu buvo apskaičiuotas mokestis.

IV. PALYGINAMASIS METODAS

8. Šis metodas gali būti taikomas, jeigu mokesčių administratorius turi tikrinamo mokesčių mokėtojo ankstesnių ar vėlesnių mokestinių laikotarpių mokesčio deklaracijas ir yra įsitikinęs, kad tikrinamuoju laikotarpiu buvo vykdyta tokia pati veikla, kaip ir palyginamuoju laikotarpiu.

9. Vertinimas atliekamas lyginant tikrinamojo laikotarpio mokesčio deklaracijos rodiklius su kito lyginamojo laikotarpio mokesčio deklaracijos rodikliais, arba lyginamojo laikotarpio mokesčio deklaracijos rodiklius prilyginant tikrinamojo laikotarpio rodikliams.

10. Mokesčių administratorius, taikydamas šį vertinimo metodą, taip pat turi įvertinti ir kitas aplinkybes, kurių tiesioginė įtaka gali būti įvertinta.

V. ANALOGIJOS METODAS

11. Šis metodas gali būti taikomas, jeigu parenkamas analogiškas mokesčių mokėtojas, vykdamas analogišką ūkinę-komercinę veiklą analogiškais veiklos sąlygomis, t. y. atskirais mokestiniais laikotarpiais turintis panašią apyvartą, panašų darbuotojų skaičių, vykdamas veiklą panašioje vietovėje, panašiomis konkurencinėmis rinkos sąlygomis ir kt.

12. Vertinimas atliekamas lyginant tikrinamojo laikotarpio mokesčių mokėtojo mokesčio deklaracijos ar veiklos rodiklius su analogišką veiklą vykdančio mokesčių mokėtojo mokesčio deklaracijos rodikliais.

13. Mokesčių administratorius, taikydamas šį vertinimo metodą, taip pat turi įvertinti ir kitas aplinkybes, kurių tiesioginė įtaka gali būti įvertinta.

VI. IŠLAIDŲ METODAS

14. Šis metodas gali būti taikomas tais atvejais, kai turima informacija (duomenys) apie mokesčių mokėtojo ir jo šeimos narių išlaidas.

15. Vertinimas atliekamas lyginant mokesčių mokėtojo ir jo šeimos narių asmenines išlaidas su per atitinkamą laikotarpį deklaruotomis pajamomis.

16. Tais atvejais, kai nėra galimybių nustatyti konkrečių išlaidų sumų, vertinimui atlikti gali būti naudojami statistiniai duomenys ar duomenys iš kitų, taisyklių X dalyje nurodytų, informacijos šaltinių. Mokesčių administratorius turi parinkti tokius informacijos ir duomenų šaltinius, kurių pagrindu atliktas vertinimas leistų kuo tiksliau nustatyti mokesstinės prievolės dydį.

17. Mokesčių administratorius, taikydamas šį vertinimo metodą, taip pat turi įvertinti ir kitas aplinkybes, kurių tiesioginė įtaka gali būti įvertinta.

VII. GRYNOSIOS VERTĖS METODAS

18. Šis metodas gali būti taikomas tais atvejais, kai turima informacijos, jog mokesčių mokėtojas per mokestinį laikotarpį sukaupė turto (nekilnojamojo, kilnojamojo, akcijų ir pan.), kuriam įsigyti deklaruotų pajamų nepakanka.

19. Vertinimas atliekamas apskaičiuojant grynosios vertės padidėjimą per tam tikrą laikotarpį. Tuo tikslu reikia apskaičiuoti mokesčių mokėtojo turtą, finansinius įsipareigojimus tikrinamo laikotarpio pradžiai ir pabaigai, taip pat įvertinti išlaidas ir gautas pajamas.

20. Tais atvejais, kai nėra galimybių nustatyti tikslios turto vertės ar išlaidų sumas, vertinimui atlikti gali būti naudojamos rinkos kainos, statistiniai duomenys bei kiti duomenys iš taisyklių X dalyje nurodytų informacijos šaltinių. Mokesčių administratorius turi parinkti tokius informacijos ir duomenų šaltinius, kurių pagrindu atliktas vertinimas leistų kuo tiksliau nustatyti mokesstinės prievolės dydį.

21. Mokesčių administratorius, taikydamas šį vertinimo metodą, taip pat turi įvertinti ir kitas aplinkybes, kurių tiesioginė įtaka gali būti įvertinta.

VIII. LĖŠŲ BANKŲ SĄSKAITOSE METODAS

22. Šis metodas gali būti taikomas, kai yra žinomi duomenys apie mokesčių mokėtojo pajamas bankų ar kitų finansinių institucijų sąskaitose.

23. Vertindamas šiuo metodu, mokesčių administratorius turi įvertinti lėšų pervedimus iš vienos mokesčių mokėtojo sąskaitos į kitą (pvz., lėšos iš atsiskaitomosios sąskaitos pervedamos į atsiskaitomąją valiutinę sąskaitą), išlaidas grynaisiais pinigais, išmokas iš sąskaitų, žinomus mokesčių mokėtojo pajamų šaltinius.

24. Atliktų skaičiavimų pagrindu mokesčių administratorius apskaičiuoja mokesčių mokėtojui priklausančią mokėti mokesčio sumą.

IX. EKONOMINIŲ MODELIŲ METODAS

25. Taikant šį vertinimo metodą, gali būti naudojami duomenys iš įvairių informacijos šaltinių. Šaltinis turi būti parenkamas taip, kad atspindėtų kuo tikslesnius, skaičiavimams atlikti reikalingus, rodiklius. Tai gali būti duomenys apie išlaidas, patalpas, įrenginius, klientų skaičių, vidutinį pirkimo mastą ir panašiai.

26. Surinktiems duomenims įvertinti turi būti parinktas realus ekonominis modelis, kurį naudodamas mokesčių administratorius turi atlikti skaičiavimus (pvz., realizavimo pajamų, bendrojo pelno, grynojo pelno, antkainio, savikainos, pardavimo kainos, išigos). Pasirenkamas skaičiavimo modelis priklausys nuo mokesčių administratoriaus turimos informacijos.

27. Mokesčių administratorius, taikydamas šį vertinimo metodą, taip pat turi įvertinti ir kitas aplinkybes, kurių tiesioginė įtaka gali būti įvertinta.

X. INFORMACIJOS ŠALTINIAI

28. Mokesčių administratorius, norėdamas atlikti įvertinimą ir apskaičiuoti mokesčius, privalo surinkti pakankamą kiekį informacijos ir duomenų, reikalingų skaičiavimams atlikti ir

pagrįsti. Vertinimui atlikti mokesčių administratoriaus pareigūnas turi pasirinkti tokį (-ius) informacijos šaltinį (-ius), kuris (-ie) leistų tiksliausiai ir objektyviausiai atlikti įvertinimą.

29. Mokesčių administratoriaus pareigūnas turi teisę naudotis informacija, gauta iš:

29.1. mokesčių mokėtojo (mokesčio deklaracijų, rašytinių paaiškinimų, kitų šaltinių);

29.2. kitų mokesčių mokėtojų (mokesčio deklaracijų, rašytinių paaiškinimų, kitų šaltinių);

29.3. kitų asmenų;

29.4. Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių mokesčių administratorių, kitų institucijų;

29.5. registrų (kadastrų);

29.6. stebėjimo būdu;

29.7. statistikos leidinių;

29.8. žinybų, katalogų;

29.9. spaudos, informacinių biuletenių, kitų visuomenės informavimo priemonių;

29.10. interneto svetainių;

29.11. kitų šaltinių, kurių pagrindu galima nustatyti mokesčių mokėtojo atitinkamus veiklos rodiklius, gauti kitą įvertinimui atlikti reikalingą informaciją.

XI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

30. Taisyklės neriboja papildomų mokesčių administratoriaus veiksmų, atliekamų vadovaujantis atitinkamų teisės aktų nuostatomis.

31. Pasikeitusių įstatymų, Vyriausybės nutarimų, finansų ministro ir VMI prie FM viršininko įsakymų bei kitų teisės aktų nuostatomis būtina vadovautis iš karto, nelaukiant Taisyklių pakeitimų ar papildymų.

32. Pareigūnas, pažeidęs šias Taisykles, atsako Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

SUDERINTA

Lietuvos Respublikos finansų ministras

Algirdas Butkevičius

2004-05-24
